

Possessió de Bétera en nom de n'Elena Boil, el 29 de gener del 1608.

[A.R.V. Processos, part 3ª n. 2.376]
Transcripció de Joan M. Pons Campos

En virtud y per exencio de la dita [...] real comisió en seguint aquella esems amb mi Gaspar Dagui notari de la ciutat y regne de Valencia senyoria de la Real Audiencia en les causes nuls y altres ministres de son ofici, accedi personalment a la vila y baronia de Betera y essent arribat a aquella en continent fen venir davant a Francesc Inça ministre de dita vila y baronia al qual en virtud de la [...] dita real comissio feu manament que en la plaza de dita vila y lloch acostumat de aquella fes publica crida manant amb ab aquella al justicia jurats consellers prohomes y universitat y a tots los vehins y habitants de dit lloch que de continent vinguessen y se ajustassen en la casa del consell de la dita vila ahon se trobaria y assistiria lo dit alguazir comissari real en semblant [...] per a tractar y comunicar coses tocants al servei de sa magestad donant presta administració de la justicia sots pena de deu lliures y destar en la preso a beneplacit del comisari real lo qual dit Francesc Inça ministre [...] seu havent fet pregonizat la dita crida en la plaça de dita vila y baronia de Betera en poder de mi dit notari rebedor de les presents actes de possessio. E poch apres que hagues [...] de la dita crida en la esglesia parroquial de aquella foren ajustats los vehins de dita vila y baronia en la major part de aquells juntament ab los justicia jurats y oficials de aquella, en la qual ajustacio y conragacio foren atrobades y entrevingueren les persones immediates següents:

Ramon Ureyle, justicia, Serapfi Rafar, Lloctinent, Miquel Pelo y Geroni Duris, jurats, Miquel Najar, mustafaç, Miquel Puchuis, Batle, Miquel Gege, Syndich, Geroni Chiquiri, Seraphi Chiquiri Bolere, Geroni Alafa, Bernart Nabe, Pere Azla, Geroni Curtetis, Gaspar Duris, Miquel Najar, consellers, Joan Azla, Geroni Azla. Geroni Melich, Miquel Azla, Miquel Buguet, Miquel Chiquiri, Geroni Gandu, Miquel Chimchel, Juan Maymon, Alonso Azla, Geroni Amunt, Miquel Azla, Lope Alafa, Geroni Azla menor, Bernart Najar, Miquel Tracho, Vicent Forasa, Geroni Azla major, Miquel Gege, Geroni Balenci, Geroni Masquefta, Jaume Pelo, Francesc Vezi, Bartomeu Mallorqui, Tomas Dobler, Geroni Tracho, Francesc Salaqui, Juan Curtetis, Juan Serafi Salaqui, Bertomeu Salaqui, Miquel Salaqui, Antoni Saysa, Francesc Buerris, Francesc Pelo, Pedro Salaqui, Miquel Mansor, Juan Lopez, Juan Mansor, Miquel Salaqui, Juan Bosh, Geroni Parell, Juan Castellano, Geroni Bosh, Juan Colaypa, Juan Turo, Miquel Parell, Seraphi Portuni, Miquel Palmo menor, Miquel Colaypa pobil, Juan Gege, Jaume Olialiva, Miquel Monpalmo Miquel Maymo, Francesc Balenci, Seraphi Pelo major, Miquel Rufart, Juan Gege, Geroni Doblet major, Gaspar Curtetis, Gaspar Azla, Miquel Cardenal, Gaspar Chafo, Pere Gingeli, Juan Gandin, Geroni Amunt, Pedro Ozmen, Geroni Sardi, Joan Arapel, Andreu Masmodi, Miquel Doblet, Vicent Pareny, Geroni Mila, Pere Gege, Pere Maymo, Vicent Tracho, Batiste Coxo, Miquel Batle, Juan Maymo, Miquel Bian, Geroni Abrayim Munçor, Bertomeu Toro, Geroni Payter, Juli Afobt, Juli Curtetis, Miquel Colaypa, Pere

Murchirat, Vicent Canya, Geroni Racho, Marco Tambarot, Miquel Chiquiri, Gaspar Husey, Geroni Munyoz, Geroni Peget, Juan Salaqui Ondayd, Geroni Melo menor, Juan Sardi menor, Miquel Curtetis, Pere Mochiral, Juan Salaqui, Juan Sofayt, Geroni Azla, Juan Ramo, Guillem Bolare, Pere Selim, Gaspar Salaqui, Gaspar Tonaya, Miquel Tonaya, Geroni Leon, Juan Ribre, Batiste Beslich, Juan Palmo, Gaspar Qundi, Juan Payet, Gaspar Escoba, Juan Bosh, Francesc Vezi, Francesc Canya, Miquel Sentit major, Cristofol Melich, Miquel Royo menor, Francesc Alafa, Geroni Patofa, Seraphi Najar, Juan Gingeli, Miquel Royo, Gaspar Melo Talaya, Tots cristians nous.

Melcior Crespo, Juan Torres, Pere Calatayu, Batiste Vilanova, Jaume Navarro, Marc Garcia, Nicolau Colteller Ferrer. Tots cristians Vells de la vila.

Tots vehins y habitants de la dita vila y baronia de Betera affirmant aquells ser la major part de tots los vehins y habitants de dita vila e singulars persones de aquella e de tota la dita universitat representants de homens com dones presents y absents y [...] aci majors com menors en consell general celebrant e tots los quals aci ajustats y congregats essent alli present Gregori Terraça governador notari de dona Helena Buyl y de Sorell viuda segons de la sua procura consta ab altre rebut per lo notari davall scrit vuitantasis del corrent mes lo qual e del tenor seguent:

[...]

E usant de la dita possessio e continuant aquella en continent aquell personalment manara als dits justicia y jurats de dita vila y baronia de Betera y als altres oficials de dita vila y baronia desus nomenats que no usen de dits sos officis llevant com ab effecte lleva de mans y poder de los dits justicia e de son lloctinent los bastons e insignes que porten. E los dits justicia y son lloctinent se tingueren per privats per suspesos de dit oficis respectivament per fetes y complides les dites cosses a pregaries de algunes persones e per que la dita vila e baronia de Betera no estas sens oficials lo dit Gregori Terraça en lo dit nom tornas content que los mateixos justicia e son lloctinent e altrs oficials de dita vila servissen llurs officis tornant als dits justicia e lloctinent los bastons e insinies de sos oficis dels quals lo dit Gregori Terraça en lo dit nom y de [...] de aquells rebe y prengue lo jurament acostumat que se gaurien be y llealment en sos oficis y administrarien justicia respectivament com tenien acostumat.

E continuant la dita possessio y no divertinse a altres actes lo dit Gregori Terraça en lo sobre dit nom acompanyat del dit alguacir y reals comissaris y testimonis davall escrits acudi e ana personalment a la carneçeria de dita baronia y vila de Betera y entrant en aquella lo dit alguacir y comissaris reals prengue per la ma dreta al di Gregori Terraça en lo dit nom y lentra en la dita carneçeria lliurantli les claus de aquella y lo dit Gregori Terraça tanca y obri les portes de dita carneçeria y es passeja per aquella en señal de la verdadera real y actual possessio que en dit nom prenha de dita carneçeria.

Et eodem instanti continuant la dita possessio y actes de aquella acudiren personalment a la tenda de dita vila y baronia la qual te arrendada Miquel Sentit amb lo dret de lespart eo faxcar et incontinenti lo dit Gregori Terraça en lo dit nom en presentia de totes les sobre dites persones e del notari testimonis davall escrits mana al dit Miquel Sentit tender li lliuras y entregas les claus de la dita tenda segons que encontinent lliura a aquells y lo dit alguacir y comissaris reals que desus pres per la ma dreta al dit Gregori Terraça en lo dit nom y

lentra en dita cassa y tenda lo qual mana al dit Sentit que sen ixques de aquella y es passeja per dins la dita tenda y cassa tancant y obrint les portes de aquella y restitui les claus de dita tenda y casa al dit Miquel Sentido tender y arrendador del dit dret de faixcar lo qual es propi del senyor en senyal de la verdadera real y actual possessio que prenia en lo dit nom de la dita tenda y dret de faixcar jatsia la casssa en la qual estan los drets y viu y habita lo dit Miquel Sentit arrendador de aquells sia propia de aquell segons dix lo dit Sentit en presentia de tots los damunt dits.

E poc despres continuant la dita possessio e sent davant de la porta de la cassa fortalea y castell de dita vila y lloc lo dit alguacir y comissari real qui desus dona y entrega al dit Gregori Terraça en dit nom la verdadera real y actual possessio de dit castell y fortalea y prenint per la ma drete al dit Gregori Terraça en lo dit nom entra aquell dins lo dit castell fent exir fora los que alli estaven y los dits Gregori Terraça tanca y obri les portes de dit castell entrant y exint en aquell y exercint tots los actes de domini e possessio de dit castell y cassa en senyal de la verdadera real y actual possessio que en dit nom prenia continuant lo qual aximateix lo dit alguacir y real comissari pres per la ma drete al dit Gregori Terraça en dit nom y estant mes adins en un pati descubert que ha en dit castell pucha a un aposento que esta a ma esquerra entrant per la porta de dit castell dins lo qual esta la presso de dita vila y baronia y essent en dit aposento tanca y obri les portes de dita presso en senyal de la verdadera real y actual possessio que en dit nom prenia de dita presso.

E continuant la dita possessio lo dit Gregori Terraça en lo dit nom ensems ab lo dit alguacir y comissari real qui desus e lo dit notari y testimonis e altrs moltes persones acudi e ana als portals de la dita vila y baronia y constituits en aquells respectivament lo dit alguacir y comissari real qui desus pres per la ma drete al dit Gregori Terraça en dit nom y aquell en senyal de la verdadera real y actual possessio tanca y obri les portes de dits portals fent exir forta la vila algunes persones que alli estaven

E poch apres continuant la dita possessio ab alios actus non divertendo volent husar la jurisditio civil y criminal que conforme a ser los qui per temps han possehit dita vila y baronia en presencia de tots los damunt dit y altres moltes persones per medi y ab veu del dit Francesc Insa ministre feu manar e mana publicament a tots los que alli estaven en general y cada un en particular que ningun fos gossat de portar armes per la dita vila de Betera aixi llicites com prohibides per furs y pragmatiques y lleis de la present ciutat y regne de Valencia sots pena de perdre les dites armes y de encorrer en altres penes aixi corporals com encara pecunaries contengudes en dites reals pragmatiques ab beneplacit del señor de dita vila y baronia. E feta y preconisada la dita crida per lo ministre segons que aquell feu relacio a mi dit notari de haver fet y preconisat aquella fong atrobat hun vehi de la dita vila nomenat Geroni Asla nou convertit portant hun punyal lo qual li fong llevat y lo dit Gregori Terraça en lo dit nom encontinent mana al dit Francesc Insa ministre portas al dit Geroni Asla a la preso. E poch apres a pregaries de algunes persones que alli estaven feu treure de dita preso al dit Geroni Asla al qual mana ferli restituhir lo punyal eo gabinet que li es estat pres segons que ab tot efecte seli restitui aquell tot lo qual feu lo dit Gregori Terraça en lo dit nom en senyal de la verdadera real y actual possessio que en dit nom prenia de la dita vila y baronia de Betera continuant y proseguint lo qual ixque de la dita vila enseguit ab tots los damunt dits tots los quals accediren per personalment al lloch y part ahon estan

construhides les forques de dita vila e baronia exint fora de aquella per lo portal de Valencia a ma dreta y constituhit en lo dit lloch acompanyat del dit alguacir y comissari y del notari y testimonis davall escrits y altres persones lo dit Gregori Terraça en lo dit nom usant de la dita possessio mana al dit Francesc Insa ministre qui dessus puchas en dites forques y penchas una rama de aquelles y lo dit ministre obeint pertant dit manament pencha la dita rama en les forques y de provissio y manament del dit Terraça en dit nom ab veu de publica crida mana a tots en generak y cascu en particular que sots pena de la vida no gosasen despenchar la dita rama de les dites forques. E poch apres mana despenchar aquella en presencia de tots los damunt dits en senyal de la verdadera real y actual possessio que en dit nom prenia de la jurisdiccio criminal alta y baxa mer y mixt imperi que en dit nom prenia de la dita baronia de Betera y terme de aquella.

E poch apres continuant la dita possessio lo dit Gregori Terraça en lo dit nom acudi ensems ab tots los altrs dits al hostal fleca y taverna de dita vila y baronia de Betera que esta construit fora dels murs de aquella y alli constituït mana a Juan Navarro hostaler flaquer y taverner de dita vila y baronia li erntregas y lliuras les claus del dit hostal fleca y taverna lo que en continent les hi lliura y entrega y aixi lo dit alguacir y comissari pres per la ma dreta al dit Gregori Terraça en lo dit nom y entra aquell dins la dita cassa hostal flaqueria y taverna y essent dins lo dit Terraça mana exir fora de dita cassa y hostal aixi al dit Juan Navarro com al demes que alli estaven y es paseja per dit hostal taverna y fleca obrint y tancant les portes de aquelles y apres restituhi les claus al dit Juan Navarro hostaler tender y flaquer et esden instanti ad alio actus non se divertendo lo dit Gregori Terraça esems ab tots los damunt dits acudi personalment a huna cassa contigua a dit hostal taverna y fleca la qual es de la Senyoria e mana a Juan Font Sastre conductor de dita cassa li entregas les claus de aquell lo qual en continent les entrega y aixi lo dit alguacir y comissari pres per la ma dreta al dit Gregori Terraça en dit nom y entra aquell dins la dita cassa y entrant dins se pasecha per aquellla tancant y obrint les portes de dita cassa y en apres torna y restituhi les claus al dit Juan Font.

E poch apres continuant los actes de dita possessio lo dit Gregori Terraça en lo dit nom juntament ab tots los dessus dits acudi personalment a la almacera de dita Senyoria y alli constituït lo dit alguacir y comissari pres per la ma dreta al dit Gregori Terraça en lo dit nom y entra aquell dins la dita almacera y essent dins de aquella lo dit Gregori Terraça en senyal de la verdadera real yu actual possessio que prenia de dita almacera arreus y ahines de aquella obri e tanca les portes de dita almacera hi es pasecha per aquella.

E aixi mateix continuant la dita possessio acudi personalment al terme de dita vila y baronia de Betera y alli constituït lo dit don Felip de Masparrota alguacir y comissari real qui desus prengue per la ma dreta al dit Gregori Terraça cava en terra ab un llogo y talla una rama de una morera pasechense per dit terme mirant a una part y a a laltra de aquell en senyal de la verdadera real y actual possessio que en dit nom prenia de tot lo terme de dita vila y baronia y aixi mateix acudi al hort de la Senyoria que son cinch fanecades de terra poch mes o mennys y alli constituït lo dit alguacir y comissari pres per la ma dreta al dit Gregori Terraça y entra aquell dins lo dit hort y estant en aquell se pasecha per lo dit hort y cava en terra ab un llogo y talla rames dels tarongers y altres arbres

fruitals que estan en lo dit hort entrant y exint y tancant les portes de dit hort en senyal de la verdadera y real possessio que en dit nom prenia del dit hort y terra.

E aixi mateix continuant aquella lo dit alguacir prengue per la ma dreta al dit Terraça en dit nom hil passeja aquell alrededor de la basa que esta en lo terme y horta de dita baronia en senyal de la possessio que en dit nom prenia de la dita basa y del dret del espart que es fa y possa en aquella.

E poch apres accedi ensems ab tots los damunt dits a una partida del terme de dita vila ques diu y nomena de Faixcali ahon hia huna vinya propia de la Senyoria que son huitantanou caficades de terra poch mes o menys y essent en aquella lo dit alguacir y comissari real qui desus pres per la ma dreta al dit Gregori Terraça en dit nom y rnta aquell dins la dita vinya y lo dit Terraça en dit nom cava ab un lligo en la dita vinya tallant dels sarments en aquella en senyal de la possessio que en dit nom prenia de dita vinya.

E poch apres lo dit Gregori Terraça notari en lo dit nom ensems ab tots los damunt dits acudi personalment a una heretat y cassa que vulgarment se diu y nomena la heretat de Masalcunill la qual dista de la dita vila de Betera poch menys de mig quart de llegua y essent en dita cassa lo dit don Felip de Masporrota alguacir y comissari real qui desus pres per la ma dreta al dit Gregori Terraça notari en lo dit nom y lentra en dita cassa y lo mateix feu en una hermita que esta de front de aquella y lo dits Terraça se paseja per aquella fent eixir a les persones que estaven en dita cassa en senyal de la verdadera y real possessio que prenia de aquella y de la dita hermita sens empaig ni contradicio de persona alguna. E aixi mateix lo dit alguacir y comissari real pres per la ma dreta al dit Gregori Terraça en lo dit nom y lentra en les terres campes y vinyes de dita heretat de Masalcunill y lo dit Terraça en dit nom cava en terra y talla rames dels arbres en senyal de la verdadera real y actual possessio que en dit nom prenia de dita heretat casa terres hermita y hort de Masalcunill lo qual dix y protesta que prenia y entenia prendre en lo dit nom sens perjui de que preten que dita cassa y heretat de Masalconill son bens liberts y que no estan en manera alguna subjectes ab aquell algu.

Totes les quals dessus dites cosses dixeren los dits Gregori Terraça en lo dit nom y don Felip de Masporrata respective que feyen y volien haver fet en senyal de la verdadera real y actual possessio de dita vila y baronia de Betera drets regalies y altres emoluments jurisdiccio civil y criminal alta y baixa mer y mixt imperi y de tot lo demes desus dit y referit de totes les quals cosses y sengles de aquelles [...] a mi dit Gaspar Dagui notari public de la ciutat de Valencia los ne rebes acte public per haverme memoria en lo esdevenidor lo qual per mi dit notari los fonc rebut en los llochs dia mes e any dessus dits essent present per testimonis a tots los dits actes de possessio e a totes les damunt dites cosses respectives singula feris singulis referendo Lluís Peris vergueta de la real audiencia y Diego Sans vergueta de la real alguacira abitadors de la ciutat de Valencia atrobats en dita baronia.

[A.R.V. Processos, part 3ª n. 2.376]